

DE ZOOGENAAMDE CANADA-POPULIER EN ANDERE POPULIER-SOORTEN,

door

G. HOUTZAGERS.

Onder dezen titel geeft de heer L. A. Springer in het October-nummer van dit tijdschrift enkele beschouwingen over de populieren en hun cultuur in ons land, waarvan ik met belangstelling kennis nam.

Het doet mij genoegen in antwoord daarop hier te kunnen mededeelen, dat aan de door den heer Springer getrokken conclusie, hoe noodzakelijk het n.l. is proeven te nemen met de hier te lande bekende populieren-variëteiten en daarvoor proefterreinen in te richten, waarin de verschillende voorkomende vormen bij elkander worden gebracht, reeds *wordt* voldaan.

Wij zijn nl. reeds geruimen tijd met een vrij uitgebreid populieren-onderzoek bezig, wyl ook de Nederlandsche Heide-maatschappij overtuigd is, welke belangrijke plaats juist deze houtsoort onder onze Ned. boschboomen inneemt..... misschien uit financieel oogpunt wel de belangrijkste. En toch heeft de Nederlandsche boschbouwer over het algemeen voor den populier — die meer als laan- en randboom, dan in gesloten bosschen voorkomt — tot nu toe zeer weinig belangstelling getoond.

Alhoewel om verschillende redenen het onderzoek, dat nog in vollen gang is, zich over het algemeen nog niet voor nadere publicatie leent, zoo wil ik van den opzet hier thans toch reeds enkele mededeelingen doen.

Wij zijn dan begonnen met het stelselmatig nagaan van de vormen die hier te lande thans op grooter schaal worden gebruikt, die dus, in bepaalde streken van het land, de *gebruikspopulier* zijn. Soorten als de Heeswijksche witte, waarvan elke populierenkweker weet, dat deze voor de cultuur ongeschikt is, wegens zijn gevoeligheid voor kanker, werden niet in het onderzoek betrokken. Wij hebben ons dus uitsluitend beperkt tot die vormen, die in bepaalde streken algemeen werden aangeplant en gebruikt.

Dit onderzoek, dat zich dus over ons geheele land heeft uitgestrekt, leverde de volgende typen:

1. Brabantsche stander.
2. Zeeuwsche witte populier.

3. Virginische populier.
4. Baaksche of Hengelosche populier.
5. Zeeuwsche blauwe populier.
6. Limburgsche zwarte populier.
7. Graafschapsche zwarte populier.
8. Betuwsche blauwe populier.
9. Amerikaansche populier, (de' in 1891 door de Nederlandsche Heidemaatschappij, door tusschenkomst van den consul-generaal *Plantén*, onder den naam *Populus monilifera* Ait. geïmporteerde soort), terwijl hieraan nog zijn toegevoegd :
10. de Ravardeau populier, (volgens *Ravardeau* een geselecteerde *P. canadensis* Moench var. *regenerata* Rehd.).
11. de robustpopulier.

Ik gebruik hier met opzet de plaatselijke of streeknamen om redenen, hierna nog nader te noemen.

Deze lijst had mogelijk nog kunnen worden aangevuld met den in de Achterhoek bekenden Mei-peppel, doch dit is niet geschied, wijl voor ons vaststaat, dat deze toch reeds onder een anderen naam in de sortimentslijst voorkomt.

De balsempopulier is er *niet* bij genomen, omdat deze soort als *gebruiksboom* voor ons niet in aanmerking komt.

De door de Nederlandsche Heidemaatschappij in 1891 geïmporteerde soort — die een zeer bruikbare is gebleken en die, alhoewel hierover sindsdien zeer weinig is gepubliceerd, zich al veel meer heeft ingeburgerd, dan men zou vermoeden, — staat overal bekend onder den naam van *Amerikaan* of *Amerikaanschen populier*.

De hierboven genoemde 11 vormen — omvattende, voor zoover wij zulks tot nu toe kunnen beoordeelen, dus *alle* populieren die hier te lande als gebruiksboomen voorkomen — zijn nu op drie verschillende populierengroeiplaatsen bijeengebracht, te weten :

- a. op een circa 7.75 ha groot terrein bij Zwolle (in het Genegerbroek) ;
- b. op een circa 2.75 ha groot terrein te Elst ;
- c. op een circa 4.25 ha groot terrein te Oirschot.

De Nederlandsche Heidemaatschappij heeft deze 3 terreinen speciaal voor dat doel aangekocht. Die plaatsen zijn niet *willekeurig* gekozen, doch wij meenden in de eerste plaats te moeten hebben, mede in verband met de groeiplaatseischen van deze boomsoort, een veld in het noorden, een veld in de Betuwe en ten slotte een terrein in het populieren-centrum in het zuiden des lands.

Nadat deze terreinen op de gewone wijze voor de populierencultuur waren voorbereid, zijn ze in dit voorjaar alle 3 in de volgende orde beplant :

1. Bewortelde stander.
2. Onbewortelde stander.
3. " Zeeuwsche witte.
4. " Virginische.
5. " Hengelosche.
6. Bewortelde zwarte (Limburg).
7. Onbewortelde zwarte (Limburg).
8. Bewortelde Zeeuwsche blauwe.
9. Onbewortelde Zeeuwsche blauwe.
10. " Graafschapsche zwarte.
11. " Betuwsche blauwe.
12. Bewortelde Amerikaansche.
13. Onbewortelde "
14. Bewortelde robustpopulier.
15. Onbewortelde "
16. Bewortelde Ravardeau.
17. Onbewortelde Ravardeau.

De plantafstand is overal zóó genomen, dat elke boom een ruimte heeft van 80 m²; de buitenranden zijn niet in de proef begrepen; van de soorten, waarvan ook bewortelde heesters in den handel zijn of op meer of minder groote schaal worden gebruikt, zijn — teneinde ook den invloed hiervan in het onderzoek te betrekken — steeds zoowel bewortelde als onbewortelde genomen; het plantsoen, dat stuk voor stuk is gemeten, heeft op 1 m boven den grond een omtrek van 12—16 cm; alle gegevens die later van invloed zouden kunnen blijken, zijn zoo nauwkeurig mogelijk verzameld en vastgelegd.

Op het proefveld te Zwolle is, naast de soortenproef, nog een proef genomen, om na te gaan den invloed van den meerder of mindere dichten stand der boomen op de houtproductie, door hier bij een bepaalde soort de plantafstanden te laten varieeren van 10.5 × 11 m tot 5.5 × 6 m. Het is niet uitgesloten, dat het gewenscht zal blijken deze proef ook nog bij andere vormen te herhalen, want ook op dit gebied bestaat zoowel hier te lande als in het buitenland nog weinig positiefs. Bovendien is het niet zeker, dat voor den eenen vorm dezelfde plantwijdte de meest verkieslijke is als voor den anderen. Ook zal de grondsoort hier van invloed kunnen zijn.

Nu spreekt het wel vanzelf, dat het even noodzakelijk is, dat het onderzoek, naast nog verschillende andere hier niet genoemde factoren, zooals o.a. de waarde en bruikbaarheid van het eindproduct — het hout — waarop ik hier thans nog niet verder inga, ook — en niet in de laatste plaats — in zich sluit het zoeken naar de juiste wetenschappelijke benamingen van de hierboven genoemde vormen. Bovendien of het niet mogelijk is andere vormen te vinden die een nog

hooger productievermogen hebben, dan de hier thans bekende en gebruikte soorten. Onze populierencultuur immers staat — dit valt niet te loochenen — zeer sterk onder Amerikaanschen invloed. Ik denk hierbij dan ook weer aan den in 1891 door de Nederlandsche Heidemaatschappij ingevoerden populier, wiens bruikbaarheid reeds *bewezen* is. Ik denk daarbij aan den robust-populier en den Ravardeau, waarvoor van verschillende zijden in de laatste jaren nog al wat reclame is gemaakt, mogelijk terecht, mogelijk ten onrechte. Wij weten dat nog niet. En wij weten evenmin of er nog niet *andere* soorten of variëteiten zijn te importeerén van nog veel grooter gebruikswaarde.

Om ook in deze richting — dus identificeren van de bekende vormen en zoeken naar mogelijk nieuwe — wat te bereiken, heb ik mij in verbinding gesteld met R e h d e r, teneinde van hem uit het Arnold Arboretum te Boston een zoo volledig mogelijk sortiment te verkrijgen van soorten of variëteiten uit de groep Aigeiros, die hier mogelijk bruikbaar zouden kunnen zijn. Hetzelfde heb ik gevraagd aan de directie van Kew Gardens te Londen.

Van beide arboreta hebben wij alle medewerking verkregen, zijn daarmede nog bezig, wjl ik om bepaalde redenen enkele sortimenten nog wat wilde uitbreiden.

Op deze wijze wordt als vergelijkingsobjecten, naast de hierboven genoemde thans gebruikte vormen, een verzameling van — naar ik meen — zoo authentiek mogelijk materiaal verkregen.

Dit is m.i. namelijk indertijd een onjuistheid geweest dat de Nederlandsche Heidemaatschappij, in 1891 de Amerikaanse soort, via den *handel* heeft betrokken, waardoor het inderdaad de vraag is of de geïmporteerde soort nu wel werkelijk de Populus monilifera Ait., de echte *cottontree* is. Dit moet m.i. zeer sterk worden betwijfeld, is zelfs hoogst waarschijnlijk *niet* het geval.

Bij de *nu* gevolgde werkwijze is dat risico uitgesloten en wij hopen gelijktijdig te kunnen achterhalen, welke soort het eventueel dan wel is geweest.

Zooals ik reeds eerder heb medegedeeld, had ik juist voor dit gedeelte gehoopt te mogen rekenen op de zoo zeer gewaardeerde medewerking van Prof. Dr. J. Valckenier Suringar. Wij waren er reeds in geslaagd om zijn belangstelling voor deze zaak te winnen, doch helaas, heeft zijn dood hieraan een ontijdig einde gemaakt. Het aantal menschen, dat met deze materie — vooral het wetenschappelijke gedeelte — op de hoogte is of er voldoende belangstelling voor heeft, is ontstellend klein.

Vandaar, dat ik het natuurlijk dubbel op prijs stel, dat iemand, als de heer Springer, zich ook voor deze zaak

interesseert, wijl ik dan reeds bij voorbaat overtuigd ben op zijn medewerking en verdere hulp te kunnen rekenen.

Want ook met dit gedeelte — de juiste benamingen — zijn wij er nog lang niet. Voor een 2-huizige soort als de populier is zulks ook dubbel moeilijk, wijl ongetwijfeld in de natuur en op de kweekerijen in den loop der jaren vele bastaarden zijn ontstaan, die later meer invloed hebben gekregen dan de soorten waaruit ze zijn ontstaan.

Alhoewel ik daarover *wel* reeds een bepaalde meening heb, heb ik met opzet van de door ons voor de proefnemingen gekozen vormen, tot nu toe geen wetenschappelijke naam genoemd.

Ik ben overtuigd, dat de bestudeering hiervan verrassingen zal opleveren.

Zoolang zulks echter niet méér gefundeerd vaststaat, moet men zeer oppassen dat door het gebruiken van wetenschappelijke namen de verwarring niet nog wordt vergroot.

Zoo kan ik mij dan ook niet vereenigen met de inleiding van het artikel van den heer Springer, betreffende den balsempopulier en den Amerikaanschen populier. Ik vrees, dat voor 90 % van onze boschbouwers bij het lezen van deze toelichting de zaak nog onduidelijker is geworden.

Alhoewel het te betreuren is, dat Rehder er in deze een andere zienswijze op na houdt, zoo neemt zulks toch niet weg dat wij het door ons eenmaal ingenomen standpunt moeten blijven vasthouden en is de *balsempopulier*, zooals wij dezen hier kennen, voor ons de *P. balsamifera* L. en niet anders en de *Am. populier* — waarmede ik dan bedoel de „cotton-tree” — de *P. monilifera* Ait. De naam *P. canadensis* Michaux moet geheel vervallen en wij dienen dien naam alleen te gebruiken als *P. canadensis* Moench (de bastaard in zijn verschillende vormen van *P. monilifera* Ait. \times *P. nigra* L.).

Deze drie namen moeten door ons positief aldus worden vastgehouden. Andere inzichten moeten niet weer worden opgehaald. En zoo wordt de verwarring ook door den heer Springer zonder zulks te willen, nog meer in de hand gewerkt, indien hij den *P. canadensis* een bastaard noemt van *P. balsamifera* L. \times *P. nigra* L., terwijl hij het toch met mij eens zal zijn, dat volgens de gangbare en door ons gevolgde benaming (dus Rehder uitgezonderd) *P. canadensis* Moench geen *P. balsamifera* L. verwantschap heeft.

Rehder voelt ook zelf dit bezwaar en stelde mij daarom in een van zijn laatste brieven voor om voor den „cotton-tree” den naam *balsamifera* geheel te laten vervallen en deze *P. deltoides* Marsh. te noemen.

Den naam *tacamahaca* wil hij voor den balsempopulier niet loslaten.

De aandachtige lezer van ons nomenclatuurrapport zal kunnen zien, dat wij ons bij dit laatste voorstel tenslotte desnoods zouden kunnen neerleggen — echter niet, voordat zulks op een internationaal congres aldus is overeengekomen.

Zoo zijn er tenslotte meerdere namen in het bovengenoemde artikel waarmede ik het niet geheel eens kan zijn. De boomen aan den Achterweg bij Vugt zijn, en ze met Hollandsche namen te noemen, vermoedelijk geweest:

de vroege uitlooper: de Amerik. populier of mogelijk de stander, die, wat tijd van uitloopen betreft, tusschen den vroegen en den late in staat;

de late uitlooper: de Limb. zwarte.

Dat de vroege uitlooper de *regenerata* zou zijn, lijkt mij voorsnog niet waarschijnlijk.

Ten opzichte van het genoemde kenmerk der „roode bladstelen” ben ik zeer sceptisch. Elke poging om in dit opzicht eenige aanwijzing te vinden is mij tot nu toe mislukt.

De *Populus angulata cordata robusta* Sim. Louis is, naar ik meen, vrij nauwkeurig te hebben kunnen nagaan. *P. angulata* Ait. \times *P. Eugenei* Sim. Louis. De *P. Eugenei* is dan een kruising tusschen *P. monilifera* Ait. en *Populus nigra* L. var. *fastigiata* V. S.

De *Eugenei* is omstreeks 1832 ontstaan in de kweekkerij van Simon Louis Frères te Plantières bij Metz, de *angulata cordata robusta* eveneens later in dezelfde kweekkerij.

Ik meen tenslotte goed te doen er nog eens nadrukkelijk de aandacht op te vestigen, dat het laatste gedeelte van dit artikel de bedoeling heeft om af te breken, doch alleen om er niet de aandacht op te vestigen hoe zeer voorzichtig moet zijn met het gebruiken van wetenschappelijke namen voor deze soort. Verder hoe noodig het is, dat in dit opzicht, juist wat betreft de namen — volledige overeenstemming heerscht en dat zij die zich voor het „populierenvraagstuk” interesseeren alle pogingen in het werk stellen om in deze klaarheid te brengen.

Wanneer men nu weer ziet welke schade de *Dotichiza* aan onze jonge populierenboomen veroorzaakt, dan dringt zich te sterker de noodzakelijkheid op tot het juiste identificeeren van de goede bruikbare vormen. De afnemers moeten dan bovendien op een of andere wijze de zekerheid kunnen krijgen, dat de hun geleverde exemplaren ook werkelijk de vormen zijn, waarvoor ze worden verkocht.

Want aan de jonge boomen of pooten zelve is dit meestal niet te zien.

De populierencultuur in ons land is de moeite van een dergelijke studie en regeling alleszins waard.